

MAGNETNA INDUKCIJA

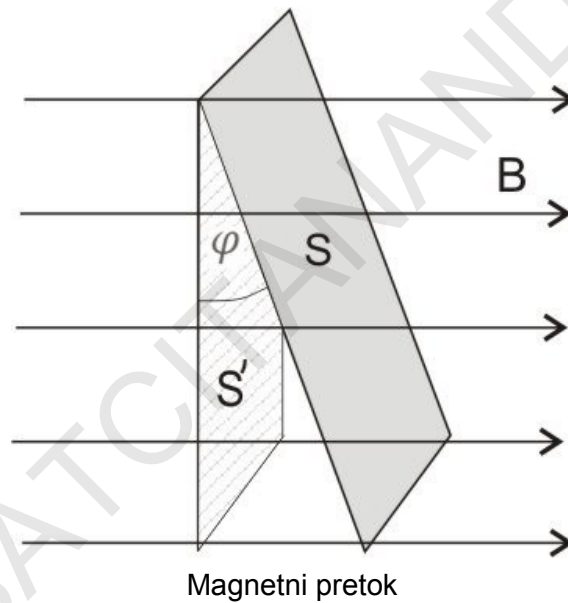
TEORIJA

MAGNETNI PRETOK

Magnetni pretok Φ je enak produktu gostote magnetnega polja in ploskve, skozi katero gredo silnice magnetnega polja in ki je pravokotna na silnice. V kolikor ploskev S ni pravokotna na silnice, vzamemo komponento ploskve, ki je pravokotna na silnice magnetnega polja.

$$\Phi = B \cdot S' = B \cdot S \cos\varphi \quad (1)$$

Enota za magnetni pretok je:

$$\frac{Vs}{m^2} \cdot m^2 = Vs = Wb \text{ (veber)}$$

FARADAYEV ZAKON INDUKCIJE

Predstavljajmo si, da oklepa ploskev S žična zanka. Če se magnetni pretok Φ skozi zanko s časom spreminja, se v njej inducira napetost tako, da velja:

$$U_i = -\frac{\Delta\Phi}{\Delta t}$$

Če je n navojev, je inducirana napetost n - krat večja:

$$U_i = -n \frac{\Delta\Phi}{\Delta t}$$

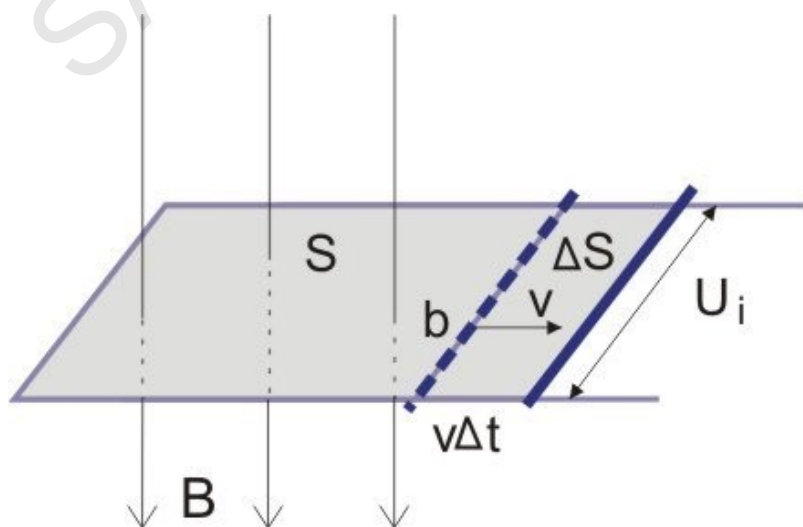
Magnetni pretok skozi zanko se spreminja, če se s časom spreminja ploskev S' ali gostota magnetnega polja B - glej enačbo (1):

$$U_i = -n \frac{B \cdot \Delta S'}{\Delta t} \quad (2)$$

$$U_i = -n \frac{S' \cdot \Delta B}{\Delta t} \quad (3)$$

Primer

Vodnik dolžine b premikamo pravokotno na silnice magnetnega polja gostote B. Kolikšna je inducirana napetost?

Gibajoč vodnik v magnetnem polju

Rešitev:

Predstavljamo si, da drsi vodnik po dveh žicah tako, da vodnik in žici tvorijo sklenjeno zanko, kot kaže slika. Z drsenjem žice v desno se večja magnetni pretok, saj se večja ploščina S , skozi katero grejo silnice. Inducirano napetost izračunamo po formuli (2) - upoštevamo, da je $n=1$:

$$U_i = -\frac{B \cdot \Delta S}{\Delta t} = -\frac{Bbv \Delta t}{\Delta t} = -Bbv$$

LASTNA INDUKCIJA

Imamo tuljavo z n navoji in presekom S . Tok skozi tuljavo se s časom spreminja. Zaradi spreminjanja toka se spreminja tudi magnetni pretok skozi tuljavo. Posledica je inducirana napetost, ki jo izračunamo s pomočjo enačbe (3):

$$U_i = -n \frac{S \cdot \Delta B}{\Delta t}$$

$$B = \frac{\mu\mu_0 n I}{d}$$

Vstavimo to v levo enačbo. Upoštevajmo tudi, da se spreminja samo tok I skozi tuljavo:

$$U_i = -n \frac{S \mu\mu_0 n \Delta I}{d \Delta t}$$

Uredimo enačbo in dobimo:

$$U_i = -\frac{\mu\mu_0 n^2 S}{d} \cdot \frac{\Delta I}{\Delta t}$$

Prvi faktor v desnem delu zgornje enačbe je odvisen le od same tuljave (števila ovojev, geometrije tuljave in snovi v tuljavi). Imenujemo ga induktivnost. Označimo ga z L :

$$L = \frac{\mu\mu_0 n^2 S}{d}$$

Enota za induktivnost je H (Henry):

$$1 H = \frac{Vs}{A}$$

Inducirano napetost lahko sedaj napišemo v obliki:

$$U_i = -L \frac{\Delta I}{\Delta t}$$

SMER INDUCIRANE NAPETOSTI

Zakaj smo postavili v enačbi za inducirano napetost predznak minus?

Velja Lenzovo pravilo: smer inducirane napetosti je taka, da tok, ki ga požene, zavira vzrok za inducirano napetost (spremembo magnetnega pretoka).

Zgled

Gibajoči vodnik v magnetnem polju:

Tok, ki ga povzroči inducirana napetost je usmerjen tako, da deluje magnetna sila v nasprotno smer gibanja vodnika. Če se giblje vodnik enakomerno, sta obe sili (mehanska, ki povzroči gibanje vodnika in magnetna, ki ga zavira) nasprotno enaki.

Lastna indukcija tuljave:

Ker je vzrok za inducirano napetost sprememba toka skozi tuljavo, se inducira napetost, ki povzroči tok, ki da zavira spremembo vhodnega toka. Tuljava deluje pri spremenjivem vhodnem toku kot upornik.

NALOGE

Rudolf Kladnik: Svet elektronov in atomov, Magnetni pretok, str 124 in 125, naloge 1 do 4.

Glej [OpenProf!](#)